

10 vět, které neříkejte svým dětem

Jsou věty, které by si rodiče měli v puse zamknout do škatulky NEPOUŽÍVAT. Jakmile padnou, vykyne malér buď hned, nebo je na něj minimálně zaděláno. *Ivana Rosová*

Možná si ani neuvědomujete, co vlastně říkáte. Možná ano, a přesto vám občas ujedou nervy a pusa s nimi. Každopádně je potřeba si připustit, že děti mnohdy „slyší“ něco úplně jiného, než vy máte na mysli. Nabízíme překladový slovník toho, co se může zrodit v dětské hlavince, když řeknete:

1 Nemám tě ráda.

Dítě v šoku. „Nechce mě.“ „Bylo by lepší, kdybych neexistoval/a.“ Rovnou zakazujeme. „Nic takového nesmí milující rodič vypustit z úst, ani kdyby byl zcela v koncích,“ upozornil před časem nestor dětské psychologie, profesor Zdeněk Matějček. „Tato věta nelze vzít zpět a napáchá ve vzájemných vztazích nedozírné škody.“

2 Zklamal jsi mě.

Velký přešlap. Prakticky všechny děti (i když se to mnohdy absolutně nezdá) touží po uznání rodičů. Vyslovíte-li slovo

A CO JEŠTĚ NEŘÍKAT

Proto! – To nemyslíte vážně. Odpověď „Proto!“ na otázku „Proč?“ je ubohé, i kdyby to Proč mělo být tisícáté v pořadí. Klidně můžete diskusi přerušit vysvětlením, že se k ní vrátíte. Ale „Proto!“ zní dost nesmyslně.

Nemám čas. – Řekněte: „Teď nemám čas, budu ho mít tehdy a tehdy...“ To je klidně možné a dítě to pochopí.

zklamání, seberete potomkovi absolutně vítr z plachet. Doslova není proč se dál snažit, když je maminka ze mně zklamána. Svou nespokojenost formulujte jinak. „To a to se mi vůbec nelíbí. Věřím, že už to příště neuděláš.“

3 Zmiz mi z očí a zavři za sebou dveře.

Ještě tak „Zmiz mi z očí,“ se dá akceptovat, jestliže vás popadl opravdu velký vztek (nikdo není dokonalý). Přijďte ale KAM, aby si dítě nepomyslelo (a to je klidně možné), že už je nechcete nikdy vidět. „Ono také realizovat příkaz ZMIZ! není snadné“ – upozorňuje Jaroslav Dušek v báječném divadelním představení Čtyři dohody. Neškodnější verze tedy zní: „Zmiz mi z očí na chvíli do pokojíčku.“ Psychologové však striktně varují: Nikdy mezi sebou a dětskou bytostí nezavírejte dveře. Je to příliš radikální znamení, že přerušujete veškeré kontakty a navíc dost znemožňujete cestu dítěte zpět k vám.

4 To si od tebe nezasloužím.

V některých případech extrémního rázu (dítě krade, lže, ubližuje ostatním nebo i vám, fetuje apod.) má tenhle výrok své opodstatnění. Ale ruku na srdce. Neuklouzla už vám tahle věta z mnohem banálnějších příčin? Jako například Jarce, která je na mateřské dovolené a prvňáčka Terezce chodila s kočárkem naproti ke škole. Větu: „To si od tebe nezasloužím“, řekla Terezce ve chvíli, kdy holčička loudila, že by chtěla začít chodit se spolužačkami sama domů. „Přišlo mi to líto, že mě už nechce,“ brání se Jarka. My říkáme - vydírání. A zbytečné vyvolávání špatných pocitů v dívence, která se jen posunula někam jinam, než si maminka přála. Než s ním takového řeknete dítěti, radši se honem přepetejte vlastního já, zda náhodou nebyla jen uražena jeho ješitnost.

5 Na to jsi moc malý.

Velmi degradující. Odkázat dítě do patřičných mezí tímto způsobem v něm vyvolává jen dojem, že s ním nepočítáte jako s parťákem. Vycházejte z jednoduchého pravidla. Jakmile padla od dítěte otázka (ať je jakákoliv), nastal zkrátka čas na odpověď adekvátně formulovanou tak,

aby ji ve svém věku pochopilo. Nebojte. Zachováte-li klid a zůstanete věcní, zvládnete i otázku osmileté slečny typu: „Mami, jak se do mě jednou dostanou spermie?“

6 Rosteš pro kriminál.

Hmmm... Problém tkví v tom, že „kriminál“ je dost abstraktní pojem. Děti si z téhle věty nic nedělají, obvykle si neumí její význam představit. Kromě těch, které sledují seriál „Útěk z vězení.“ Ty by se na dobrodružství v kriminále mohly naopak kontraproduktivně začít těšit.

7 Jednou z tebe dostanu infarkt.

Děti se velmi bojí o zdraví svých rodičů, ačkoliv to nemusí navenek dávat vůbec najevo. Zdraví silní rodiče (budou tu se mnou určitě pořád) jsou pro ně jednou ze základních životních jistot. Hrozby, že vám zlobením nebo třeba špatnými známky podlamují zdraví, zakládáte v dítěti nejen strach o primární existenci (co by se mnou bylo, kdyby se mámě nebo tátovi něco stalo), ale i pocit viny. Notabene opravdu nemůžete nikdy vědět, co vás po zdravotní stránce čeká. Infarkt nebo jakákoliv jiná nemoc může přijít zcela nečekaně a nezaviněnou vinu si pak malý človíček v sobě ponese až do dospělosti.

8 Co bylo ve škole?

Tahle věta není ani tak škodlivá, jako zbytečná. („A děsnej voprz,“ dodali by „puboši“.) Co se asi tak dozvědí miliony maminek a tatínek, kladoucích po celém světě tutéž otázku? To samé, co celé generace rodičů před nimi: „Ale nic...“, „Jako dycky!“, „Nevím.“ Chcete-li si s potomkem opravdu popovídat, musíte se ptát jinak. (věnovali jsme komunikaci nedávno velký materiál). Dávejte takové otázky, na které se nedá jednoslovně odpovědět ano nebo ne. Ohledně školy například: „Co bylo za témata v té písemce z dějepisu?“ „Povedla se ti?“ „Jak ti šel tělocvik?“ „Co říkala paní učitelka, když vám rozdávala písemky?“ „Hovoř v číslech!“ – je dodatek velmi praktický. Potomky sice většinou nepotěší, ale dává jim možnost odpovědět naprosto konkrétně: „Za čtyři z fyziky!“ Výhodou požadavku „Hovoř v číslech“ je to, že zlatička většinou přimějí k delšímu slovnímu vyjádření, než bychom čekali: „Ale já za to fakt nemůžu, to zadání bylo úplně blbě a půlku z toho jsme vůbec neprobírali a Nováčková děsně vyrušovala a ...“

9 Je to jen pro tvoje dobro.

Extrémně nátlaková věta, kterou se rodiče obvykle pokoušejí docílit vlastních plánů a představ, které s dětmi mají. A i když skutečně z pohledu svého věku víte, že je dobré to nebo ono (učit se jazyky, nenechat hokeje po deseti letech tréninků, dotáhnout střední k maturitě...), nemůžete zdůvodnění tímto způsobem odpálit. Jasně formulujte, všechna svá stanoviska, proč onu konkrétní věc vyžadujete. Vyslechněte všechny námitky protistrany. Diskutujte. Přitlačte a rozhodněte, když bude třeba. Ale neodbyvejte dítě pouze touhle jednoduchou větou.

10 Co to máš, proboha, na sobě?!

Odpověď mozku teenagera: „A co jako? Co se mutr zase nezdá?“ nahlas: „To se nosí...“ Ano, je načase si připustit, že je to opravdu možné. Že se TO fakt nosí. Válčete jen o důležité věci. Aby byl potomek rámcově řádně oblečen k důležitým událostem - v rámci školního řádu, svatba, pohřeb, maturita. Nenosil rozervané džíny a dredy, když je ve škole předepsaná uniforma a hlavně - aby oblečení odpovídalo roční době a povětrnostním podmínkám. ■

CO JSTE PLÁCLY A PAK LITOVALY

„Ve vztoku jsem křičela na pomalejšího a tak trochu lajdavého syna Frantíka, že by bylo lepší, kdyby byl jako jeho sestra Hanka. Rychlejší, pořádnější a průbojnější. Rozplakal se, že ji mám radši. Přestože to vůbec není pravda, jen obtížně jsem mu to pak vysvětlovala. Moc jsem se styděla, to jsem opravdu nezvládla.“

(Jana S., 35 let, Praha)

„Tak dlouhou jsem napůl nevědomky používala větu: „Tak si běž za tatínkem, když myslíš, že to u něj budeš mít lepší.“ až se mě desetiletý syn David na rovinu zeptal, jestli bych byla ráda, kdyby se odstěhoval k mému bývalému muži. Divila jsem se, z čeho tak usuzuje. Opáčil, že mu to navrhuju často. A ještě prý vypadám, že by mi to nevadilo. Ujistila jsem ho, že by se mi po něm strašně stýskalo a nic takového nechci. A dávám si pozor na jazyk.“

(Zdena L., 41 let, Brno)

„Plácla jsem u snídani před patnáctiletou dcerou, že když bude tolik jíst, nevejde se do šatů do tanečních. Rozplakala se. Nevím, co mě to popadlo, bylo to necitlivé. Můžu být ráda, že jsem jí tím nezadělala na nějaké problémy s poruchou příjmu potravy.“

(Alžběta K., 43 let, Praha)